

coneguts per diversos pintors —segurament més de dos— que estandarditzen les propostes inicials de Pere Garcia ja des de l'interior del seu propi taller, amb un radi d'actuació que trenca qualsevol frontera clara entre Lleida i l'Aragó, però que pot permetre discernir alguns nuclis secundaris en zones ben delimitades que emmarcarien actuacions com les de l'anomenat mestre de Viella, a qui no sembla pertànyer aquesta peça.

La predefinitiva ingressada al museu amb anterioritat al 1933 (Armengol, 1933) i que presenta deteriorada la part inferior dels quadres, on altres peces semblants del mateix grup estilístic encloïen inscripcions al·lusives a la identitat dels sants representats i a la seva qualitat de mediadors davant la divinitat. Ha estat restaurada en 1993 amb ocasió de l'exposició *Pulchra*. **ALCOY**

Armengol, 1933, p. 86, cat. 435; Armengol, 1933, (I), p. 14; Soldevila Faro, 1933, p. 28; Post, 1938, VII, p. 310; Gudiol-Alcolea, 1986, p. 192, cat. 589; Tarragona, 1987, p. 329.

147 Taules de la Resurrecció, la Verge i un Sant bisbe

Taller de Pere Garcia de Benavarri
Trepmp sobre fusta
775 x 505 cm (conjunt)
Darrer quart del segle xv
Diòcesi de Lleida
MDL, inv. 30 (núm. antic 101)

L'estudi de les tres taules del Museu Diocesà de Lleida, donades segons Soldevila per Encarnación Boldora el 1896, presenten com a problema principal el seu trist estat de conservació, incrementat des de l'última publicació del retaule feta per Post (1941, fig. 351), que correspon a una imatge anterior a la guerra civil. Les incidències d'aquest conflicte van ser la causa de l'increment del deteriorament de l'obra. D'altra banda, i en relació amb la consideració de retaule de les tres peces, assenyalam que el conjunt és el resultat de la integració de tres taules que abans devien formar part, per separat, d'una unitat més àmplia que l'actual. Observem, en conseqüència, una intervenció tardana que implica el problema aparent d'una iconografia

inusual. Ens referim a la presència de la Verge i d'un sant-bisbe davant la figuració de la resurrecció de Crist.

La intervenció esmentada anteriorment queda palesa en la falta de correlació de la cresteria, en la mutilació de la seva part superior, la qual manifesta un desig patent de compensació de les figures laterals, i en la falta de superfície adjacent a les figures representades.

La imatge de la resurrecció escenifica Crist, vestit amb el *perizoma* i una capa, sobre un sepulcre tancat, sostenint amb la mà esquerra la creu-estendard, símbol del seu triomf sobre la mort, i en actitud de beneir amb la mà dreta. L'escena inclou la presència de tres guardians adormits o *quasi dormientes*, controvèrsia que ens remet a estudis fets en relació amb la resurrecció de Crist (Alcoy, 1984, p. 220-227). A la part alta de la taula i circumdat per una cresteria daurada hi ha un *Agnus Dei* portador del seu atribut: una creu amb una banderola vermella que inclou una creu blanca.

La Verge, amb el Nen en actitud de beneir al seu braç esquerre i una poma simbòlica a la mà dreta, està situada a l'esquerra de la resurrecció. La riquesa del seu vestit daurat és ocultada parcialment amb un mantell blau. Als seus peus es veu una mitja lluna, la qual pot recordar les primeres representacions de la Immaculada Concepció i ens articula una referència a les anteriors representacions de la Verge de la Humilitat. La representació de la Verge presenta, si bé amb algunes diferències, paral·lismes amb l'obra, atribuïda a Pere Garcia de Benavarri, procedent d'un retaule de Cervera i que es troba actualment al MNAC (Yarza, 1991, p. 166-168). Quant a la figura del sant bisbe, reconegut per Soldevila com a sant Blai, està, com el Crist ressuscitat i el Nen Jesús, en actitud de beneir amb la mà dreta. Els importants orificis que presenta la taula impedeixen de reconèixer la presència de l'atribut que, amb independència de la mitra i el bàcul de bisbe, en el cas de sant Blai, seria una pinta de ferro.

Les tres taules han estat atribuïdes a l'escola de Pere Garcia de Benavarri per Post (1941, VIII-II, p. 734) i Lara Peinado (1982, p. 105), a Pere Garcia de Benavarri per Jesús Tarragona (1987, p. 329) i a Pere Espalargues per Gudiol i Alcolea (1987, p. 192). Segons la nostra opinió, la suposada procedència de Benavarri podria atorgar l'autoria a Pere Espalargues, la referència del qual ens la dóna el retaule d'Enviny de la Hispanic Society de Nova York, encara que l'esmentat mal estat de l'obra dificulta la seva atribució. No obstant això, les tres taules denoten una relativa bona factura que, sens dubte, les apropa a la producció del taller de Pere Garcia de Benavarri. **RUIZ**

Armengol, 1934 (5), p. 256, núm. 101; Gudiol-Alcolea, 1986, p. 192; Lara, 1982, p. 105; Palau, 1991; Post, 1941, VIII-II, p. 734, fig. 351; Soldevila, 1933, p. 29; Tarragona, 1987, p. 329.

148 Retaule de sant Ponç

Pere Espalargues
Pintura al tremp sobre fusta de pi
150 x 135 x 45 cm
C. 1480-1490
Parroquia de Vall-Ilebrera, Noguera (Lleida)
MDL, inv. 28 (núm. antic 356)

Si el retaule dedicat a la Mare de Déu que provinent d'Enviny (Pallars Sobirà) i que ara es conserva a Estats Units (Hispanic Society of America, Nova York, i John G. Johnson Art Collection, Filadèlfia), és una obra datada (1490) i signada per Pere Espalargues, haurem de concloure que el present retaule de *Sant Ponç* també és una obra seva. I ho és per la similitud formal entre el retaule d'Enviny i el de Lleida (rostres, mans i tipologies figuratives en general), tot i tenir el seu punt de partida pictòric en la influent obra de Pere Garcia de Benavarri. És a dir, el punt de partida és Pere Garcia, però d'entre els diversos deixebles i seguidors que aquest va tenir, destaquen l'anomenat mestre de Viella i, sobretot, Pere Espalargues.

Segons Gudiol-Alcolea (1987, p. 191) Pere Espalargues va néixer a la vila de Molins, bé que no se sap amb certesa si és el Molins de Rei, prop de Barcelona, o bé d'altres Molins (o Molinos) que són a la província de Terol, a la d'Osca, a l'Alta Ribagorça o al Pallars Jussà. Si fem cas de la procedència de les obres que actualment li són atribuïdes, hem de reconèixer que predominen les de la zona catalana del Pallars amb retaules a Enviny, Son i Abella de la Conca), així com les de la zona de la franja catalano-aragonesa (amb retaules a Velilla, Saidí, Sixena, Aïnsa, Graus, Benavarri i Roda d'Isàvena). Per tant, no és impensable que Espalargues hagués nascut a la Ribagorça o al Pallars, bé que tampoc no s'ha de descartar la possibilitat de Molins de Rei, a la vora de Barcelona, on hauria pogut conèixer Pere Garcia de Benavarri en els anys en què aquest és documentat a Barcelona, entre 1452 i 1455. Després ambdós haurien pogut marxar cap a Lleida, Benavarri i Barbastro (el 1473 Pere Garcia apareix documentat a la capital del Segre), on Espalargues hauria pogut iniciar la seva tasca com a pintor autònom. Sabem, si més no, que el retaule de la parroquia d'Enviny és obra segura d'Espalargues, car hi apareix el seu nom al guardapols: "... LO QUAL ES ESTAT OBRAT PER MANS DE MESTRE PERE ESPALARGUES PINTOR DELA VILA DE MOLI(N)S EN L'ANY M CCCCLXXX". (Gudiol-Alcolea, 1987, p. 191, i Post, 1958, VII, p. 238-239).